GERÇEĞİ SÖYLEMEK

Orhan Tüleylioğlu

© KARAKARGA YAYINLARI 324

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

GERÇEĞİ SÖYLEMEK

Orhan Tüleylioğlu

Genel Yayın Yönetmeni: Mustafa Kutlukhan Perker
Yayın Koordinatörü: Mesud Ata
Editör: Sinem Aktaş
Kapak Tasarımı: Sedat Gösterikli
Reklam ve Tanıtım Müdürü: Bilgen Ülgen

1. Baskı: Ocak 2021

ISBN: 978-625-7217-40-8

İmtiyaz Sahipleri: Yelda Cumalıoğlu, Mustafa Kutlukhan Perker
KaraKarga Yayınları, Destek Yayınları'nın alt kuruluşudur.

Yayıncı Sertifika No: 13226

Adres: Abdi İpekçi Cad. No 31/5
Nişantaşı / İstanbul
Tel: (0 212) 252 22 42
Fax: (0 212) 252 22 43

karakarga.com
info@karakarga.com
karakargayayinlari
karakargayayinlari
karakargayayin

Baskı: Deniz Matbaa Mücellit
Adres: Maltepe Mahallesi Hastane Yolu,
Sokak No 1/6 Zeytinburnu - İstanbul
Tel: 0 212 613 30 06
Matbaa Sertifika No: 48625

KARAKARGA

İçindekiler

GERÇEĞİ SÖYLEMEK 11
YENİDEN DOĞMAK İÇİN YAZMAK 15
ANTİK ÇAĞ'DA BATI ANADOLU'DA NE Mİ OLDU? 18
BAŞYAPIT NASIL DOĞAR? 22
RODİN'İN SESİ 26
ZAFER SENİN OLSUN ANGELA 31
YARALARIM AŞKTANDIR 36
OĞUZ ATAY'DAN TEK DERSTE ROMAN 39
HEEEY! SİZİN CANINIZ SIKILMIYOR MU? 44
PUŞKİN'İN İNTİKAMINI ALMAK 48
ŞAİR ARCHIAS'I SAVUNMAK 51
BİR YANARDAĞIN KRATERİNDE 56
DAHA İYİ BAKTIĞIMIZDA 59
HAYAL ET! 62
YAZARIN YAŞADIĞI EVREN 66
BİR KÂBUSTAN DOĞAN BAŞYAPIT 72
OLANAKSIZA ULAŞMAK 75

SAVAŞIN ŞAİRLERİ 78

"CESUR BİR KOMÜNİSTTİR, KAHRAMAN BİR KOMÜNİSTTİR,
AMA KOMÜNİSTTİR" 84

YAŞASIN ORHAN KEMALLER! 88

BİR MÜCADELE ARACI OLARAK KARİKATÜR 91

KİTAPLARIMI ÖZLEDİM 95

"ÜSTÜNDE ANNEMİN GÖZYAŞLARI VAR" 99

AYDINLANMA BİLGESİ 104

HERKES CHE GİBİ OLSUN DİYE... 108

YARA BANDI 113

"O, BİZLERİ YÜREĞİYLE GÖRDÜ" 119

NEWTON'UN ELMA AĞACI 125

FELSEFENİN AYDINLIĞINDA 132

Kaynakça 137

"Ama gerçeği kavramaya yönelmekle bunu gerçekleştirmek arasında aşılması gereken yol uzun ve yorucudur; bir insan ömrünün bütün gücünü içerebilir, hatta karşılığında fiyat olarak hayatınızı isteyebilir; çünkü gerçeğin kavranması, insanın kendi istemindeki çaba kadar, gerçeğin kavranmasına karşı olan güçlerle çatışmayı da gerektirecektir. Kavranması mümkün olan, uğrunda ölmeye bile değen tek zorluktur gerçek."

Sevgi Soysal

GERÇEĞİ SÖYLEMEK

20. yüzyılın en özgün düşünürü ve eylem insanlarından Antonio Gramsci, 8 Kasım 1926 günü, Roma'da kendisi gibi milletvekili olan arkadaşlarıyla birlikte tutuklandığında Başsavcı S. Isgra onu göstererek şunları söylemişti:

"Bu beynin işlemesini yirmi yıl engellemek zorundayız."

Gramsci, milletvekili dokunulmazlığına ve ortada hukuksal hiçbir delil bulunmamasına karşın, halkı isyana kışkırtmak, silahlı ayaklanma düzenlemekle suçlanıyor, ardından 20 yıl 4 ay 5 güne mahkûm ediliyordu.

Birinci Dünya Savaşı sonrası İtalya'da, öncelikle sosyalizme karşı bir mücadele grubu, bir "kavga dayanışması" olarak kurulan faşist hareket, geniş halk kitleleri, demokratlar, toplumcu işçi ve köylü yığınları üzerinde kurduğu kanlı baskılar sonucu, 1922'de partiye dönüşmüş ve iktidara el koymuştu.

Hareketin kurucusu, siyasi yaşamına sosyalist hareket içinde başlamış, işçi sınıfı kökenli, 36 yaşındaki Benito Mussolini sosyalist basında gazetecilik, editörlük yapmış, 1915'te İtalyan ordusuna katılmış, komando grubunda savaşmış ama savaştan sonra, sosyalizm düşmanı aşırı sağcı bir siyasetçi olarak siyasete dönmüştü.

Mussolini hareketi tarafından benimsenen "faşizm" sözcüğü, İtalyanca Fascio "demet" kavramından geliyor, "dayanışma", "birlikten güç doğar" anlamını taşıyordu. Faşistlerin kişisel hedef güderek

uyguladıkları teröre sosyalist hareket ve liderliği yanıt verememiş, kendini koruyamamıştı. Milislerin şiddet, baskı ve yıldırma çabaları altında gidilen 1924 genel seçimlerinde Faşist Parti oyların %65'ini alarak meclise hâkim oldu. Bu seçim "zaferinden" sonra faşist partinin üye sayısı hızla artarak bir milyona ulaştı. 1926'da Faşist Parti dışındaki partiler kapatıldı, rejim karşıtlarına karşı özel yasalar çıkmaya başladı. Aynı yıl, sıkıyönetim ilan etme yetkisine de sahip mahkemeler kuruldu. İki yıl sonra ise, parlamento kapatılacak, işveren örgütlerinin, meslek örgütlerinin, faşist sendikaların, çeşitli devlet kurumlarının temsilcilerinden oluşan bir meclis kurulacak, bu meclis Faşist Parti'yi rejimin tüm etkinlikleri arasında eşgüdüm sağlayan en üst kurum düzeyine yükseltecekti.

1891 yılında ıssız, unutulmuş bir güney adası olan Sardinya'da doğan Antonio Gramsci, yedi çocuklu yoksul bir ailenin dördüncü çocuğuydu. Küçük yaşta onu sakat bırakan bir hastalığa yakalanması ömrü boyunca sağlık sorunları yaşamasına neden olacaktı. İlk gençliğinde insanların nasıl korkunç bir yoksulluk içinde yaşadıklarına tanıklığı, izlenimleri düşüncelerinin gelişmesinde önemli rol oynadı. On yedi yaşında bir yarışma kazanarak elde ettiği bursla Torino Üniversitesi'ne girdi. Öğrenimi çok zor koşullar altında sürdürdü. Tarih, felsefe ve filoloji okudu. Öğrencilik yıllarını cepleri kitaplarla, kafası düşüncelerle dolu olarak, günün ilk ışıklarına dek arkadaşlarıyla tartışarak geçirdi. 1913'te İtalyan Sosyalist Partisi'ne katılıp dergi ve gazetelerde yazmaya başladı. Onun dışında hiç kimse faşist bir diktatörlüğün mümkün olduğunu düşünmüyordu. 1920'de şunları söyledi: "Faşizm, kapitalist şiddet kullanımının yasa dışı boyutudur. Devletin restorasyonu bu şiddetin yasalaştırılmasıdır."

1922'de faşistlere karşı yürütülen mücadele içinde yer alan Gramsci, 1924'te İtalya Parlamentosu'na milletvekili seçildi. Eşsiz

mücadeleci bir ruha sahip olan Gramsci, enerjisinin büyük bir bölümünü gazeteciliğe vermişti. On yıllık gazeteciliğinde, her biri dört yüz sayfalık, on beş yirmi cildi doldurmaya yeterli yazılar yazdı. Almanya, Fransa ve Rusya'ya gitti. Rusya'da Giulia'yla evlendi ve burada ilk çocuğu Delio doğdu. Ama ikinci oğlu Giuliano'yu hiçbir zaman göremeyecek, onu hiç tanımayacak, hiçbir zaman çocuklarına babalık yapamayacaktı.

İyice azgınlaşan faşist baskı karşısında kendisine yurtdışına kaçmasını öneren arkadaşlarına: "İşçi sınıfı İtalya'dadır, bizim de yerimiz burasıdır" karşılığını veren Gramsci tutuklanıp, Sicilya'nın kuzeyindeki Ustica Adası'na gönderildiğinde ise, "Hiç kimsenin önünde diz çökmek niyetim olmadığı gibi davranışımı en küçük ölçekte bir değiştirme niyetim yok" diyerek düşünmeye, okumaya, yazmaya devam etti.

Cezaevi koşullarının kötü olan sağlığını daha da bozması, ne bir felsefe-siyasal düşünce ansiklopedisi niteliği taşıyan *Hapishane Defterleri*'ni yazmasını, ne de yaşamla ve işçi sınıfı hareketleriyle olan bağlantısının sürmesini engelleyebildi.

Gramsci, hapishaneden yazdığı 456 mektuptan 60'ını çocukları Delio ve Giuliano için kaleme almıştı. Heyecanlarla dolu bu mektuplarında masallar, öyküler anlatıyor, içlerine kendi çocukluğunun anılarını, serüvenlerini katarak eğleniyor, çocuklarına çalışmaktan bıkmamalarını öğütlüyor, iyiyi kötüden, doğruyu yanlıştan ayırmanın yollarını göstermeye çalışıyordu. Son yazdığı mektuplardan birinde şunları söylüyordu:

"En çok parayı verene kalemini satan, ustası olduğu mesleğinin alanına girdiği için yalan söylemek zorunda kalan bir gazeteci olmadım hiçbir zaman. Hep tek bir görüşe bağlı, özgür bir gazeteci oldum ve patronları memnun etmek uğruna asla kendi düşüncelerimi gizlemedim."

Gramsci, 1935'de yapılan uluslararası baskı sonucunda bir kliniğe kaldırıldı, 27 Nisan 1937'de yaşama gözlerini yumdu. O, boyun eğmezliğin, direnişçiliğin, irade gücünün simgesi, sevgi ve dayanışmanın, insancıllığın, gerçeğe ve doğruya mutlak bağlılığın sözcüsü ve uygulamacılarındandı. Mücadelesini son nefesine kadar sürdürdü. Faşizmin zindanları beyninin işlemesini engelleyememiş onu yolundan edememişti. Yazıları, kitapları, düşünceleri dilden dile, ülkeden ülkeye, bir coğrafyadan diğerine ulaştı.

Faşizmin hakları ve özgürlükleri kısıtladığı, işçi sınıfın örgütlerini yok ettiği, liderlerini ya öldürdüğü ya da etkisiz hale getirdiği, parlamentoyu işlevsizleştirip, lidere bağlı totaliter bir rejim inşa etmeye başladığı dönemde onun yayın yönetmenliğindeki günlük *L'Ordine Nuovo*'nun ilk sayısı şu manşetle çıkmıştı:

"Gerçeği söylemek devrimciliktir."

YENİDEN DOĞMAK İÇİN YAZMAK

Jean-Paul Sartre, İkinci Dünya Savaşı patlak verir vermez askere alınır. Tarih: 2 Eylül 1939, saat sabahın beşidir. Birliğe yedek er olarak katılan filozof, o sıralarda 34 yaşındadır. İradesi dışında gelişen bu olay yaşamını altüst etmiştir. Kısa bir bocalama süresi geçirdikten sonra toparlar kendini. İlk askerliğinde olduğu gibi, bu kez de görece özerk bir topluluğun içindedir. Küçük bir koğuşta kalır, talime çıkmaz, bağırış çağırış yoktur, alt üst ilişkisi pek belirgin değildir. Her gün uzun uzun mektuplar yazar. Bol bol satranç oynar. Yayıncılarıyla ilişkisini sürdürür, yeni düşünceler ve tasarılar atar ortaya. Deliler gibi okur; döne döne, eline ne geçerse her türden, her alandan. Sivil yaşamda olduğu gibi, kendisinin efendisidir. Çok geçmeden Parisli yazar kimliği ile birlikte içindeki öğretmen de uyanır. Kürsüden konuşur gibi konuşur arkadaşlarıyla. "Onlara özgürlüğü öğreterek eğleniyorum" der; "Peki, özgürlüğü de savunamayacaksam, neyi savunmam isteniyor benden?" diye sorar. "Zaten burada hiçbir şeyin nedeni yoktur; her şey oyundur" görüşünü öne sürer. "Lütfen canımı sıkmayınız" yazılı bir levhayı asar duvara.

Savaşın modern, katliamsız bir savaş olacağına inanır. Nazizm'e karşı her fırsatta pembe gözlük takar. Nazizm'in doğasını kavrar, ancak onun gücünü değerlendiremez. Yaşadıklarımızdan kendimizin sorumlu olduğunu ve bunu geri dönüp değiştiremeyeceğimizi